

13.03.2017

Stj/1

§ 269

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman loppuraportti

HEL 2015-001770 T 06 01 02

Päätös

Kaupunginhallitus päätti merkitä tiedoksi liitteenä 1 olevan vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman loppuraportin ja kehottaa kaupunginkansliaa valmistelevaan raportissa ehdotetut sosiaali- ja terveydenhuollon ja maakuntahallinnon uudistukseen sekä ehkäisevän päihdetyön järjestämiseen liittyvät toimenpiteet.

Esittelijä

va. apulaiskaupunginjohtaja
Pia Panhelainen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman loppuraportti
- 2 Ohjelman tavoitteet ja toteutuminen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Helsingin poliisilaitos

Raittiuden ystävät ry

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Liite 1

Liite 2

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Liite 1

Liite 2

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Liite 1

Liite 2

Esitysteksti

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Tytäryhteisöt

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Liite 1

Liite 2

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Liite 1

Liite 2

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Osana Helsingin kaupungin strategiaohjelman 2009 - 2012 täytäntöönpanoa kaupunginjohtajan asettama työryhmä valmisteli vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman terveyskeskuksen toimiessa vastuuvirastona. Kaupunginjohtaja on asettanut johtajistokäsittelyssä (2.10.2013 § 91) vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman seurantatyöryhmän toimikaudeksi 2013 - 2016. Kaupunginhallitus on merkinnyt (16.5.2011 § 513) työryhmän laatiman toimenpideohjelman ja väliraportit (3.6.2013 § 669 ja 27.4.2015 § 434) tiedoksi ja kehottanut laatimaan loppuraportin.

Kaupunginvaltuusto on 24.4.2013 hyväksyessään valtuustokauden strategiaohjelman painottanut helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyserojen kaventumista ja yhtenä keinona vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteuttamista. Ohjelmaa on toteutettu kaupungin ja järjestöjen välisenä yhteistyönä.

Terveydenhuoltolaissa kuntia veloitetaan edistämään kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventamaan terveyseroja. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. Laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä säädetään kunnan vastuusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ehkäisevässä päihdetyössä.

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman sisältöalueet on jaettu kolmeksi kattavaksi kokonaisuudeksi: alkoholikulutus vähenee Helsingissä, lapsia ja nuoria suojellaan alkoholiilta ja alkoholin ongelmakäyttöön puututaan varhain.

Liitteenä olevassa loppuraportissa (liite 1) kuvataan ohjelman tulokset. Ohjelman toimenpiteiden toteutuminen kuvataan erillisessä liitetaulukossa (liite 2).

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteutuminen

Alkoholinkäyttö on vähentynyt Helsingissä, mutta edelleen alkoholia käytetään muuta maata enemmän. Kehitys ei kuitenkaan ole tasaista, vaan eri väestöryhmien välillä on eroja. Raittiiden nuorten osuus on noussut ja nuorten humalajuominen on vähentynyt. Työikäiset ja ikään-tyneet kuluttavat Helsingissä alkoholia muuta maata enemmän. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksen (Kuolleisuus Helsingissä ja muualla Suomessa) mukaan työikäisten helsinkiläisten 25 - 64 -vuotiaiden naisten ja miesten toiseksi yleisin kuolinsyy on alkoholisairaudet. Ikävakioituna työikäisten helsinkiläisten kuolleisuus on 15 % suurempi kuin muualla Suomessa. Ikääntyneiden alkoholin riskikäyttö ja ehkäisevien toimenpiteiden tarve on tunnistettu.

Vastuullisen alkoholinkäytön ohjelma on sisällytetty lasten ja nuorten palvelujen rakenteisiin eri virastoissa ja ohjelman toimeenpano kulkee osana alueellisia hyvinvoinnin koordinaatioverkostoja. Ohjelman aikana on rakennettu lasten ja nuorten arkeen päihteettömyyttä tukevia rakenteita. Myös lasten ja nuorten alkoholinkäyttöön puuttumista on kehitetty ja tehostettu. Kumppaneina toimivilla järjestöillä on asiantuntemusta, vaikuttamistoimintaa sekä kuntalaisille suunnattuja matalan kynnyksen palveluja. Poliisi on ollut aktiivisesti mukana nuorten päihteettömyyden edistämistyössä.

Ehkäisevän päihdetyön lakiin perustuen yhteistyötä on tiivistetty kaupungin hallintokuntien, elinkeinoelämän ja viranomaisten välillä ns. Pakka-toiminnassa. Pakka-toimintamalli on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämä paikallinen ja yhteisöllinen alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyn toimintamalli, jossa tavoitteena on yhteistyön kautta edistää sekä kansalaisten että elinkeinonharjoittajien vastuullista toimintaa. Tällä ohjelmakaudella on aloitettu Pakka-toiminta, joka on yksi kaupungin turvallisuussuunnitelman kärkihankkeista.

Alkoholinkäytön puheeksiotto ja lyhytneuvonta ovat tutkimusten mukaan laajamittaisesti käytettynä kustannusvaikuttavaa toimintaa terveydenhuollossa ja ne ovat osa kuntalaisille annettavia palveluja. Puheeksiotto ja mini-interventio ovat olleet keskeisiä toimenpiteitä ohjelmassa, mutta työtä niiden systemaattisen käyttämisen edistämiseksi tulee edelleen jatkaa.

Helsingin kaupungin tavoitteena on työnantajana turvata henkilöstölleen päihteetön, turvallinen työyhteisö sekä edistää henkilöstön työkykyä ja terveyttä. Kaupunginhallituksen vuonna 2012 hyväksymän päihdeohjelman jalkauttamiseksi Työhyvinvoinnin toimintaohjelmaan on kirjattu, että päihdeohjelma käsitellään kaikissa kaupungin työyhteisöissä.

Jatkotoimenpide-ehdotukset

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

13.03.2017

Stj/1

Esittelijä katsoo, että loppuraportissa ehdotetut sote- ja maakuntauudistukseen liittyvät yhteistyörakenteet on tarpeen valmistella. Lisäksi tulee nimetä ehkäisevän päihdetyön järjestämislain 5 §:ssä tarkoitettu ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaava toimielin. Edelleen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamista ja koordinointia on tarpeen vahvistaa perustamalla kaupunkitasoinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ryhmä. Valmistelun tulee perustua 1.6.2017 aloittavaan toimialarakenteeseen.

Ehkäisevän päihdetyön järjestämislain mukaisia sisältöalueita ovat alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentäminen. Helsingissä ehkäisevän päihdetyön koordinointiin tarvitaan seuraavia loppuraportissa ehdotettuja rakenteita:

- alkoholin ja päihteiden aiheuttamien haittojen ehkäisystä vastaa ehkäisevän päihdetyön koordinaatioverkosto
- savuttomuuden edistämisestä huolehditaan Savuton Helsinki -ohjelman päätyttyä koordinoivassa asiantuntijaverkostossa
- selkeytetään rahapelaamisen koordinointia.

Mainituissa rakenteissa on tarpeen kehittää erityisesti seuraavia osa-alueita:

- Lapset ja nuoret huomioidaan vahvasti myös jatkossa.
- Huomioidaan ikääntymiseen ja alkoholinkäyttöön liittyvät erityispiirteet ja riskit.
- Huomioidaan jatkossa aiempaa vahvemmin turvallisuusnäkökulma. Tiivistetään yhteistyötä väkivalta- ja tapaturmaverkostojen kanssa.
- Riskikäytön ja haittojen tunnistamista sekä tuen tarjoamista varhaisessa vaiheessa tehostetaan sosiaali- ja terveystieteiden kanssa sekä työterveyden palveluissa. Vahvistetaan mini-interventioiden toteuttamista, seuranta- ja johtamista osana palvelujen kehittämistä.
- Pakka-toimintaa jatketaan.
- Varmistetaan, että henkilökunnan päihdeohjelma kattaa ehkäisevän päihdetyön järjestämislain sisältöalueet ja niihin liittyvien haittojen ehkäisyn.
- Varmistetaan ammattihenkilöstön ehkäisevän päihdetyön osaaminen ja siihen liittyvä täydennyskoulutus.

Esittelijä

va. apulaiskaupunginjohtaja
Pia Panhelainen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

13.03.2017

Stj/1

Liitteet

- 1 Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman loppuraportti
- 2 Ohjelman tavoitteet ja toteutuminen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote	Otteen liitteet
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Esitysteksti Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano Liite 1 Liite 2
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos	Esitysteksti Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano Liite 1 Liite 2
Helsingin poliisilaitos	Esitysteksti Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano Liite 1 Liite 2
Raittiuden ystävät ry	Esitysteksti Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano Liite 1 Liite 2
Tytäryhteisöt	Esitysteksti Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano Liite 1 Liite 2

Tiedoksi

Lauta- ja johtokunnat
Virastot ja liikelaitokset

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 14.02.2017 § 39

13.03.2017

Stj/1

HEL 2015-001770 T 06 01 02

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti osaltaan hyväksyä loppuraportin ja esitti sen samalla kaupunginhallitukselle hyväksyttäväksi. Loppuraportti sisältää Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteutumisen jatkotoimenpide-ehdotuksineen.

Käsittely

14.02.2017 Ehdotuksen mukaan

Hallintoylihoitaja Marketta Kupiainen ja erityissuunnittelija Tarja Saarinen olivat kutsuttuina asiantuntijoina kokouksessa läsnä tämän asian käsittelyssä.

09.04.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Esittelijä

va. virastopäällikkö
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Marketta Kupiainen, hallintoylihoitaja, puhelin: 310 42348
marketta.kupiainen(a)hel.fi
Tarja Saarinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi

Kaupunginhallitus 27.04.2015 § 434

HEL 2015-001770 T 06 01 02

Päätös

Kaupunginhallitus päätti merkitä tiedoksi ja valmistelussa huomioon otettavaksi vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman väliraportin (liitteet 1 ja 2).

Samalla kaupunginhallitus päätti kehottaa vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman seurantatyöryhmää jatkovalmistelussa kiinnittämään huomiota ikääntyneen väestön alkoholin käyttöön.

Lisäksi kaupunginhallitus päätti kehottaa sosiaali- ja terveysvirastoa sekä sosiaali- ja terveyslautakuntaa huolehtimaan toimenpideohjelman loppuraportoinnista sekä tarpeellisiksi katsomiensa jatkoesitysten tekemisestä kaupunginhallitukselle 1.3.2017 mennessä.

Esittelijä

vs. apulaiskaupunginjohtaja

13.03.2017

Stj/1

Pia Sutinen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566